

Kutatászondánkkal azt is megállapíthattuk, hogy a jelenlegi felszíntől mindössze 65 cm mélységben már a hegy összefüggő sziklája található, és a déli kolostorfalat közvetlenül erre a sziklára alapozták. Tehát a kolostor pincéje valójában egy sziklába vágott gödör, aminek az oldalait egyszerűen kőfalazattal burkolták. A fal megrokkadását így nem a mögötte lévő föld nyomása okozta, hanem mindössze a fedetlenül álló fal fagykárosodása.

Munkatárs: Vágner Zsolt régész.

BUZÁS GERGELY

272. Pécs, Nagy Jenő utca 24.

(Baranya megye) Kö?

2007. augusztus 24-én leletmentést végeztem a beruházás helyszínén, ahol beltéri akna ásásakor egy emberi koponyát találtak a munkások. Sírfoltot, vagy beásás nyomát nem találtam, mivel közvetlenül a váz felett kezdődött a jelenlegi épület alapozásának szintje. A váz Ny-K irányítású volt, 146 cm mélyen feküdt az épület belső járósíntje alatt, nyújtott testhelyzetben. A váz feltárt részének hossza 101 cm volt, a vállszélesség 36 cm. A kéz szorosan a medencénél volt, ami esetleg szoros lepelre, vagy szűk sírgödörre utalhat. Az alsó állkapocs kissé elcsúszva a helyén volt. A bal kart, a bal lábat és a jobb alsó lábszárat a felette lévő betonpadló miatt feltárni nem tudtam. A bal váll csontjai összekeveredtek, a clavicula 90°-kal elfordult. A gyomor magasságában a csigolyák É felé elmozdultak, a koponya az akna ásásakor betört. Más bolygatás nem látszott. Fogazata jó állapotú, hiánytalan volt. A koponya a jobb vállra dőlt. A hiánytalan fogsor és a koponyavarratok szétesése fiatalemberre utal. Mellékletet nem találtunk, a váz feletti betöltésből másodlagos helyzetben jellegtelen, korongolt kerámia-darabok kerültek elő. A tájolás és a melléklet nélküliség alapján középkori vagy újkori sírra következtethetünk.

A csontokat a Baranya Megyei Múzeumok Igazgatósága Régészeti osztályára szállítottam.

GÁBOR OLIVÉR

273. Pécs, Perczel utca 16.

(Baranya megye) Tő

2007 májusában próbaásatást végeztünk a középkori várfalon belüli védett lelőhelyen. A D felé teraszosan lejtő területet egy hosszanti és egy keresztárok ásásával vizsgáltuk meg. A D-i részen húzott K-Ny irányú és a hosszanti É-D irányú árok D-i részének felszínhez viszonyított mélysége átlagosan 1,5–1,8 m volt, a hosszanti árok É-i végében viszont 2,9 m.

Az árkokban két fekete betöltésű gödröt találtunk. A hosszanti árok D-i végében levő gödörben (1. objektum) datáló leletet nem találtunk. A további kutatás nyomán újkori alkalmi homoknyerő helynek határozhattuk meg, betöltésében újkori cserepek voltak.

A 3. objektum gödre beásásnak induló szintjét nem tudtuk megállapítani, mert a felette levő feltöltés

megzavarta az eredeti rétegeket. Az objektum nagy mélységben, az újkorban itt állt ház alapjai alatt tovább folytatódik. A betöltésben egy vörös jakab-hegyi homokkőből készült lépcsődarabot, állatcsontokat és valószínűleg török kori cseréptöredékeket találtunk.

A 2. objektum (pince) újkori.

Munkatársak: Kikindai András régész, Szijjártó Kálmán régésztechnikus.

GÁBOR OLIVÉR

274. Pilisszentkereszt, Két-bükkfa-nyereg –

Dobogókő

(MRT 7. k. 19/2 lh.)

(Pest megye) Rő?

2006–2007 folyamán a topográfiában rómaiként jelölt út nyomvonalán új terepbejárást végeztünk. A lelőhely Pilisszentkeresztől Dobogókőig felvezető szakaszán jelentős eltéréseket lehetett megfigyelni a mintegy 65 évvel ezelőtti állapothoz képest. Kevés területen látható az út szerkezete, ezeken a részeken szélessége mérhető (kb. 2,5 m), nagyméretű, megmunkált, időtálló andezitből készült, megújítás nem, vagy csak modern (vékony murvaréteg) figyelhető meg rajta. A jó állapotú szakaszon látható a szekerek keréknyoma, mely belekopott a kövekbe. A nyomtáv mindegyik esetben 115–120 cm (kopásnyomok középvonalán mérve). A Dobogókőn feltárt órtony(?) helye azonosítható, de információt nem szolgáltat rendeltetéséről és koráról. A felvezető út építésének viszont stratégiai s gazdasági jelentősége egyaránt lehetett.

Két-bükkfa-nyereg és Dobogókő között az út nagy része nem volt azonosítható, egy rövid szakaszon viszont sziklába vájt nyomait lehetett megfigyelni. Ezen a szakaszon az alapkőzetbe bemélyülve látható a többi helyen mérttel azonos nyomtáv. A kopásnyom a 10–15 cm mélységet is elérte.

Két-bükkfa-nyereg és Pilisszentkereszt között az út maradványai teljesen eltérő képet mutattak. A legtöbb helyen nem voltak azonosíthatóak az eredeti(?) nyomok, legtöbb esetben a folyamatos használat megújításaival találkozunk. Az építési anyag eredetileg andezit lehetett, a javítások során pedig mészkövet használtak. Az út egyes szakaszokon nagyjából mérhető, esetleg szegélyköveket is lehet találni. Szélessége kb. 2,5–3 m. Szekerek nyomai nem láthatók. Érdekessége a szakasznak, hogy geológiai tájhatárra esik, többnyire a pilisi mészkő az eredeti alapkőzet, és ezért elgondolkodtató, hogy az eredeti(?) utat andezitből, míg a javításokat és megújításokat már – a látható nyomok alapján – mészkőből készítették.

Datáló lelet egyik szakaszon sem került elő, ez megerősíti a további kutatás szükségességét. Az útszakaszok közötti kapcsolat a kormeghatározásban is segítséget nyújthat. A Két-bükkfa-nyereg – Dobogókő és Dobogókő – Pilisszentkereszt szakasz csak a Pilisszentkereszt – Két-bükkfa-nyereggel egyidőben lehetett használatban, míg

utóbbi akkor is használhatták, mikor a Dobogókőre felvezető részekről már megfeledezhettek. Másik fontos dolog, hogy az Első és Második Katonai Felmérés térképén nincsenek jelölve a Dobogókőre felvezető szakaszok.

Az állapotfelmérés eredményeként megállapítható, hogy a kb. 4,5 km hosszan azonosítható útszakaszok sokat romlottak a korábbi felmérésekhez képest. Az erdőgazdaság nehéz gépei, a motorosok és quadosok romboló tevékenysége végleg elpusztíthatja a nyomokat, mielőtt felmérhetnénk e régészeti emléket, és dönthetnénk sorsáról.

SZABÓ MÁTÉ – OTTOMÁNYI KATALIN

275. Pilisvörösvár, Kerék-tanya

(MRT 7. k. 21/15 lh.)

(Pest megye) Á

2007. november 20. és december 30. között régészeti feltárást végeztünk, gázvezeték-fektetést megelőzően. A nyomvonal középtengelyétől 2,5–2,5 m távolságban humuszoltunk, összesen 342 m² területet tártunk fel.

A lelőhely a Háziréti-patak forrásvidékénél található, az MRT szerint erre a területre tehető az Árpád-kori Kürt falu. A falut 1274-ben említik Piliscsaba határjárásában, mint Csabától K-re fekvő falut. 1429-ben szintén említik, ezután azonban teljesen feledésbe merül, még földrajzi név sem őrzi emlékét. A kutatott területen az altalaj erősen köves, vörösesbarna, igen magasan, alig 15–20 cm mélységben a vékony humusztakaró alatt jelentkezik.

A feltárást során a patak D-i lejtőjét humuszoltuk le. A patakhoz közel, a humuszolt terület alsó harmadában két félig földbe mélyített késő Árpád-kori házat tártunk fel, a házak ÉNy–DK irányú téglatest alakúak, kb. 40 cm mélyen mélyedtek a köves altalajba. Az egyik ház esetében a tűzhely nyoma a ház ÉK-i sarkában volt, a másikonál a DNy-i, hosszabbik oldalba ásták bele, a ház oldalsó falába. A feltárást során kismértékben DK-i irányban el kellett térnünk a nyomvonal szélső vonalától. Déli irányban egy a kutatóárokra merőleges irányú, kb. 30 cm mély, egyenes árokszakaszt tártunk fel, leletanyag nem került elő belőle, valószínűleg azonban ez is az Árpád-korra datálható. A feltárt terület legészakibb oldalán egy kemencebokrót bontottunk ki, három kemence és a köztük lévő munkagödör egységét. Egy objektumnak (valószínűleg szintén földbe ásott ház) csak egy 30 cm-es darabja lógott a nyomvonal sávjába, ezért azt nem tártuk fel, csak feltöltöttük dokumentáltuk. A viszonylag szegényes leletanyag alapján a lelőhelyet a 13–14. századra datálhatjuk, egy grafitos szürke import edénytöredéket is találtunk.

Az azonosított jelenségek alapján véleményem szerint az említett Kürt falu részleteit sikerült lokalizálnunk.

Munkatársak: Koller Melinda, Kisjuhász Viktória és Kondé Zsófia régészhallgatók.

STIBRÁNYI MÁTÉ

276. Polgár, Bosnyákdomb

(Hajdú-Bihar megye) U, R, B, N

A lelőhely Polgár városától D-re, a Király-ér partján található. Feltárást célja a 2001-ben terepbejárással és magnetométer méréssel azonosított halom korának és rétegvizszojainak tisztázása volt.

A magnetométer vizsgálatokon erős, égett felületű anomáliaként meghatározott foltokra, illetve a halmot övező árokra nyitottunk egy-egy szelvényt. A körárok É-i és D-i szakaszát egy 10×2 m-es és egy 12×2 m-es felületen vágtuk át. Az árok 240 cm mély, V alakú, betöltése egynemű, leletanyagban gazdag volt.

Másik szondánkat (6×11 m) egy feltételezett leégett ház foltja fölé helyeztük. A ház omladéka 40 cm-es mélységben jelentkezett, elbontása után egy cölöpszerkezetű, 5×8 m-es kétosztatú épületet tártunk fel, melynek padlóján ép edények feküdtek. A ház teljes elbontása után újabb épület omladékának foltja bontakozott ki, de feltárást már nem tudtuk megkezdeni. A szelvény DNy-i sarkában egy másik ház foltját és egy kemencét is meg tudtunk figyelni.

Az előkerült hatalmas mennyiségű leletanyag alapján a lelőhely a késő neolitikum időszakára keltezhető, míg a ház a proto tiszapolgári periódusra tehető. Feltártunk még egy bronzkori gödröt és egy népvándorlás kori bolygatott sírt is. A lelőhely a mezőgazdasági művelés miatt erősen pusztul.

Munkatársak: György László régész; Bittner Bettina, Eleki Ferenc, Faragó Norbert, Szilágyi Márton egyetemi hallgatók (ELTE BTK Régészettudományi Intézet).

ANDERS ALEXANDRA – RACZKY PÁL – SEBŐK KATALIN – NAGY EMESE GYÖNGYVÉR

277. Polgár, Piócási-dűlő

(Hajdú-Bihar megye) U, B, V

Polgár város külterületének DK-i határában, egy fejlesztési területen 6 m szélességben bekötőutat, 1,5 m szélességben pedig csapadékvíz-elvezető csatornát kívántak létesíteni. Ennek megelőző feltárást végeztük el 2007. május–június hónapokban a 2006-ban nyitott É–D-i szelvényünkől D-re. A vizsgált területet Ny felől a Polgári Ipari Park és a vasútvonal, É felől a 35. sz. főútvonal városból kivezető szakasza, ÉK felől az M3 autópálya, KDK felől a 0298/1, 2, 3 hrsz.-ú földút, D felől pedig egy rövid földútszakasz határolja.

A 2006-ban feltárt közel 10 000 m²-es területen két É–D-i irányú újkori árkon (melynek folytatása előkerült a 2007-es ásatás során is) kívül csak a középső neolitikum (AVK) telepnyomait találtuk meg. A lehumuszolt terület D-i részén két nagyméretű szemetesgödörnek csak az É-i részét tudtuk kibontani.

2007. május 14–23. között lehumuszolták a kb. 200 m hosszú 6 m-es bekötőút és a kb. 300–350 m hosszú, 1,5 m széles csapadékvíz-elvezető csatorna nyomvonalát. A 6 m-es szelvényben csak a 2006. évi szelvényünkől közvetlenül D-re eső területeken ta-